

ECOSIMP – ett transdisciplinärt projekt om införlivandet av ekosystemtjänstbegreppet i kommunala plan- och beslutsprocesser

---

K. Ingemar Jönsson, Professor i Teoretisk och Evolutionär Ekologi, Högskolan Kristianstad
ingemar.jonsson@hkr.se

Begreppet ekosystemtjänster har under de senaste åren utvecklats till ett av de viktigaste konceptuella verktygen inom arbetet med att styra in samhällsutvecklingen mot större ekologisk hållbarhet. Kommunerna spelar i Sverige en viktig roll i hållbarhetsarbetet och det Naturvårdsverks-finansierade projektet ECOSIMP utforskar hur förutsättningarna ser ut inom kommunerna att anpassa sin verksamhet till en mer ekosystembaserad förvaltning.

Bakgrund

Insikten att naturens resurser har ett värde för oss människor är naturligtvis lika gammal som människan själv men det var först under 1990-talet som man inom forskningen började diskutera och göra ekonomiska uppskattningar av de värden som våra ekologiska system representerar (Costanza et al. 1997; Daily 1997). Bakgrunden var i första hand de tilltagande förluster av ekosystem och biologisk mångfald världen över som uppmärksammats av bland annat Edward O. Wilson i boken *The Diversity of Life* (1992). Man betonade människans beroende av de naturliga systemen och att samhällenas utveckling stod på spel om inte de tjänster som ekosystemen ger oss helt gratis förvaltas på ett bättre sätt. Genombrottet för begreppet ”ekosystemtjänster” kom med den globala studien Millennium Ecosystem Assessment (MEA 2005), där man dokumenterade att en betydande andel av jordens ekosystem hade påverkats kraftigt i negativ riktning och att detta var ett hot mot mänsklighetens framtid. Biologisk mångfald och ekosystemtjänster kom efter detta att utgöra två centrala begrepp i det internationella miljöarbetet, framför allt i samband med COP10-konferensen i Nagoya 2010.

Ekosystemtjänstbegreppet i svensk miljöpolicy

I Sverige har ekosystemtjänst-begreppet införlivats i de svenska miljömålen, och finns uttryckt i formuleringar av flera av målen. 2012 beslutades dessutom om ett etappmål som angav att ”senast 2018 ska betydelsen av biologisk mångfald och värdet av ekosystemtjänster vara allmänt kända och integreras i ekonomiska ställningstaganden, politiska avväganden och andra beslut i samhället där så är relevant och skäligen.” (Ds 2012:23 Svenska miljömål – preciseringar av miljö kvalitetsmålen och en första uppsättning etappmål). Utifrån detta etappmål utlyste Naturvårdsverket 2013 medel till forskning, och det projekt som beskrivs nedan (ECOSIMP) var ett av de 7 projekt som fick finansiellt stöd. Tillsammans täcker dessa projekt in en stor del av den problematik som är kopplad till en praktisk användning av ekosystemtjänstbegreppet, och som både handlar om att beskriva och värdera dessa tjänster, och att ta hänsyn till dem i planering och beslut. Information om projekten finns på Naturvårdsverkets webbsida om forskningssatsningen www.ecosystemservices.se/.

ECOSIMP-projektets upplägg och arbetssätt

Projektet ECOSIMP ("Implementering av ekosystemtjänstkonceptet på kommunal nivå") utvecklades ur de tankesmedjor som Kommunförbundet Skåne arrangerade under 2011/12 och som syftade till att befrämja mera samarbete mellan lärosäten och kommuner i Skåne. På förslag av dåvarande chef för Kristianstad Vattenrikes biosfärkontor Sven-Erik Magnusson bildades från dessa tankesmedjor 2012 en grupp med intresse för ekosystemtjänster i kustmiljöer. Med denna grupp som utgångspunkt formulerades 2013 den ansökan som möjliggjorde projektet ECOSIMP. Projektet har därmed redan från start haft en stark förankring i den avnämarmiljö som forskningsfrågorna handlar om, vilket är en av projektets främsta styrkor. Det nära samarbetet med kommunerna, både i form av fallstudier av konkreta och relevanta frågeställningar i de olika kommunerna och genom regelbundna möten och workshoppar där kommunernas erfarenheter och forskarnas utgångspunkter kan mötas, gör det till ett sant transdisciplinärt projekt. De kommuner som deltar i projektet är Kristianstad, Simrishamn, Trelleborg, Malmö, Lomma, Helsingborg och Båstad.

Den primära frågeställningen i ECOSIMP är vilka möjligheter och hinder som finns i kommunerna för att införa ekosystemtjänstbegreppet som ett konceptuellt verktyg i de processer som påverkar användningen av mark- och vattenresurser, och därmed också de ekosystemtjänster som är kopplade till dessa resurser. Frågeställningen berör både det förhållningssätt som kommunens medarbetare (politiker, tjänstemän) har till begreppet, och de konkreta verktyg som kommunerna använder i sin förvaltning av mark och vatten (översiktsplaner, detaljplaner, m.m.).

Sedan projektet startades hösten 2013 har till dags dato (oktober 2015) en rad aktiviteter genomförts, bland annat tre två-dagars workshoppar och lika många heldagsmöten där olika frågeställningar kring ekosystemtjänster har diskuterats. Intervjuer har gjorts med 36 politiker och tjänstemän i de 7 kommunerna, och i flertalet av dessa kommuner pågår fallstudier av specifika plan- eller beslutsärenden där ekosystemtjänster finns med i bilden. I projektet ingår också studier av hur arbetet med ekosystemtjänster inom kommunerna kan samordnas och integreras med klimatanpassningsarbetet inom så kallad ekosystem-baserad klimatanpassning.

Fallstudier i Kristianstad Vattenrike

I Kristianstad kommun är det Härlövsdeponin, Näsby Fält och kommunens blivande kust- och havsplan som utgör fallstudier där förvaltningsbeslut/strategier och berörda ekosystemtjänster kommer att vara i fokus. Redan på 1950-talet började man använda delar av Härlövs ängar för deponi av sopor och deponiområdet utvidgades vid mitten av 1960-talet. Deponin stängdes 2002 och sedan dess har täckningsarbetet pågått och är nu inne i slutskedet (Fig. 1). Näsby fält inköptes 1995 av Kristianstad kommun efter att militärens verksamhet vid regementet P6 hade avvecklats. Syftet var att bevara området för dess natur- och rekreationsvärden, vilket skapade många stadsnära kulturella ekosystemtjänster för de boende i området. Utvecklingen av en kust- och havsplan är ett pågående arbete där vi inom ECOSIMP tar del av processen och deltar i diskussionerna kring hur kustområdets ekosystemtjänster kan identifieras och integreras i den plan som utvecklas. Integrering av ekosystemtjänster i kommunernas översikts- och detaljplaner är en central aspekt inom ECOSIMP eftersom kommunernas planmonopol har en stor betydelse för hur mark och vattenresurser används i Sverige.

De samlade resultaten från projektets möten, intervjuer och fallstudier kommer att redovisas i slutet av 2016 och kommer förhoppningsvis att ge en bättre bild av förutsättningarna för att

integrera ekosystemtjänster och deras värden i kommunernas verksamhet, och föreslå åtgärder som kan underlätta detta.

Figur 2. Härlovsdeponin kommer att vara en av fallstudierna inom Kristianstad kommun, där synsätt på miljön, förvaltningsaspekter och ekosystemtjänster kommer att studeras. Foto: Ingemar Jönsson.

Tack

Ett stort tack till alla forskare vid SLU Umeå, Malmö Högskola, och Lunds Universitet samt deltagare från de 7 skånska kustkommunerna (se ovan), Region Skåne och Kommunförbundet Skåne som deltar i projektet. Från Kristianstad kommun deltar Jonas Dahl (Biosfärkontoret) och Monica Axelsson (Stadsbyggnadskontoret). Tack också till projektets finansörer Naturvårdsverket och Region Skåne (Miljövårdsfonden).

English summary

The project “Implementing the ecosystem services concept at the municipal level” (ECOSIMP, 2013-2016) studies the conditions for integrating the concept and approach of ecosystem services into municipal planning and decision-making. The project is performed in close cooperation with representatives from the seven municipalities Kristianstad, Simrishamn, Trelleborg, Malmö, Lomma, Helsingborg and Båstad in the province Skåne, Region Skåne and Skåne Association of Local Authorities. The project includes studies of how municipality officials and politicians view the opportunities and obstacles to implement the concept, as well as studies of historical and present planning and decision cases involving aspects of ecosystem services. The final report from the project will be delivered at the end of 2016.

Referenser

Costanza, R., d'Arge, R., de Groot, R., Farber, S., Grasso, M., Hannon, B., Limburg, K., Naeem, S. et. al. 1997. The value of the world's ecosystem services and natural capital. *Nature* 387: 253-260.

Daily, G.C. (ed.). 1997. *Nature's Services: Societal Dependence on Natural Ecosystems*. Island Press, Washington, DC.

MEA. 2005. Millennium Ecosystem assessment. United Nations.

Wilson, E.O. 1992. *The Diversity of Life*. Harvard University Press, Cambridge, Mass.